

LES FALLES

Suplement al número
- 294 de LA CHALA -

PERTINAS

Ayuntamiento

30
cts

València 22 Febrer 1933

LES FALLES

Suplement al número 294 de LA CHALA

LES FALLES DE SAN CHUSEP

Alguns pormenors d' esta festa inimitable y valencianísima

De la roguera pristina a la falla atrevida y tumu tuosa

L' inisi de les actuals falles, magnífiques y victorioses, que tant diuen en favor de les inquietuts de l' incheni de nostres artífices, és d' una raigambr estrident y erótica. Cuan les sensilles y pristines fogueres perderen sa inchenia significació, en l' aditament d' unes figures corpórees, atentes sempre en les seues trases y actituds a l' home-nache a totes les picardies, comensá a arrai-lar el festeig en l' ánima popular, al sentir-se estimulá en el desbordament dels instints sensuais.

Entonses ya es sabia: cuantas falles s' em-plasaben en els vells carrers de la siutat constituïen un mofiu de goig per als que ya entonses sentien incorporat l' esperit més allà dels termes del bé y del mal y aximateix el terror de les persones pasífiques que es guardaben mol bé d' ixir de casa en tals

dies cuaresmals, per a no toparse en les es-senes plebeyes que en els burdos carafals falleros mostraben la seua sátira desenfada y lúbrica.

Y axí ocorria un añ y atre. En va els predicadors, en els temples, clamaben contra els excessos de llibertinache que els organitzadors de les malaides falles posaban a proba y que era un insult a la santa vocació del bó de San Chusep, el pobre fuster en quin honor s' alsaben les fogueres desde temps immemorial.

—San Chusep gloriós, perdoneumos — dien les velles santeres, mentres alsaben els seus precis a les sèlides e ignotes mansions, después d' haberse emocionat en les pláti-ques trements d' indignació dels capellans.

UN CAS MORRUT

Hagué gran algarabía sarta nit allà en el sel, perque uns anchelets que habia de Pere, en la porteria, menchant coquetes en mel, sentiren uns esclafits que partien de la terra, com si foren els confits que es repartixen en guerra... ¡y no pa chuplarse els dits! Com els pillá de sorpresa, per poc se cauen de tos, y com menchaban de presa, casi que s' els atravesava en aug de la gola el mos. Miraren fentse els badoes que seria aquell ¡pim! ¡pum! cuant varen vore un gran foc y una columna de fum que muntaba poc a poc. Volant al sel se ficaren contant a tots lo que verén y tant y tant ho abultaren que a tots els Sants asustaren de les coses que digueren. Pero San Chusep, Gloriós,

va dir en tó bondadós:

—No feu cas dels anchelets, qu' es disparen com cuets creguent el cas horrorós. El foc qu' es veu desde así de la falla es de Sorní y del Grabador Esteve, festeig que, no per ser breve, es meñs grato pera mi. Diu el Sant, y al punt se calla; y entonses la faramalla d' anchels mirá en insistencia... y va vore que València tota ardia en una falla.

Añ 1929

Qu'nteta

L'atre dia em digué Andrés: El rellonche de Canut no se 'n vá ni mig minut, pues ya fa lo manco un mes que sempre marca les tres.

Del llibret de falla de la plaza de Collado. Añ 1921.

ses?... No, no era posible. Lo millor seria que es prohibiren les falles y així quedaba a salvo la moral, per lo meñs en eixe dia. Pero, ya... ya... ¡Bones estaben també les autoritats, que eren les primeres en solarsarse en els descaros que s' exhibien en els toscos carafals!...

—¡Dimonis, més que dimonis! ¡En l' infern es voreu, igual que eixos ninots, malaits y deshonorats! — repetien les velles persignantse, com epílogo de les seues expansions de viva iracundia.

Es reglamenta l' emplasament de les falles. — Els primers llibrets.

La primera falla en figures corpórees,

Ayuntamiento de Madrid

—¿Per què, Señor de tot el mon— comentaban les piadoses y escandalisades dones—, a conte de dedicar les falles al cult del diable, no s'utilisaben per al bé y com holocaust de la cristiantat?

Si, señor. Era una vergoña que s' ofenguera públicament a la moral en un dia tan señalat com la véspra de San Chusep. Pero la culpa no era d' aquells hereches. Si haguera autoritats catòliques y sensates, pronte a cabarien aquells desatinos y s' obligaria a que les falles foren lo que debien de ser: una honesta y edificant reproducció plástica de la vida dels sants que més destacaren en la cristiantat, a semechansa de los que sosuixen en els milacres de San Visent. Ara, que surchia una contrarietat: ¿cóm podia tolerarse que foren después els sants reduits a pave-

més o menys probistes d'algún valor estètic, per ya en pretensions simbòliques y de confecció, es plantà en la plasa de l'Almudí, en 1841.

A partir d'entonses, comensà a extendres l'us y es nomenaben les primeres chuntes de vehins, a quin càrrec corregué la tarea d'organisar les falles corresponents, inspiraes en chismes de vehinat mortificants, y quin tema solia chirar sempre en torn de la conducta llicensiosa d'alguna dona del barri o de l'actitut estoica de serts marits burlats a sabendes.

Esta costum, com es de supondre, donaba ocasió a que surchira la protesta enconà de quins

es sentien exposats a la sátira y murmuració carrerona, y més d'una volta dechenerá en drama el sàinet, y per culpa de la burla cruel y maldissent hagué d'errament de sang al peu mateix de la falla mordás.

Com per a l'instalació de les falles no s'atenien els organitzadors a ningun procediment legal, en 1851, el baró de Santa Bàrbara, alcalde de la ciutat, publicà un bandó en el que

prohibia que fora plantà ninguna falla sens el permís consegüent.

El primer llibret fallero l'escrigué Bernat y Baldoví. Hasda entonses s'acostumaba—pràctica que encara subsistix—fixar en les parets de les cases que circundaben les falles y en els bastidos d'estes, manuscrits alusius en dèsimes, ecos u *ovillejos* especialment, en els quals es posaba de relleu l'inenhi dels poetes anònims y que, per lo cheneral, gochaben de machor favor per part de l'intensió perversa que de les muses.

La primera notisia referent a les falles la publicà un periòdic titulat *El Cid*, que aparegué en Mars de 1849. La novetat de premiar al millor llibret, la establí *La Traca*, de Lluch Soler, en l'any 1887, y s'otorgà el galardó al de la falla del carrer del Embaixador Vich, que representaba a *Jaume el Esquilador*, crítica de la estatua ecuestre de

Don Chaume el Conquistaor, emplasà en el Parterre. L'autor del llibret premiat fon el periodista valensià José Maria Fambuena.

El primer periòdic fallero es publicà en 18 de Mars de 1887. L'edità la Comisió de falla del carrer del Maldonado, y es titulaba *L'Araña Negra. Periòdic fallero*, del qual tenim un eixemplar.

Algunes falles memorables. "Pobra España". "El siglo que viene". "El Reig". La de la Margot y atres.

El gust dels organitzadors de les falles, igualment que el dels artistes que les fan, res-

pón sempre al ritme de l'instat. Per el fet de constituir estos pasachers monumnts una sucherensia de l'episodi o el fet, tant de caràcter local com universal, que s'agita en l'ànima de les muchedumbres, ha d'abarcar precisament l'essència de l'actualitat dinàmica y apasionadora.

Per aixó les falles constitueixen a modo de un compendi de l'història contemporànea pintoresca més destacá, y així s'explica que algunes d'aquelles hachen pasat el domini dels temps que corren, per el donaire l'asert y l'oportunitat desplegaes en sa execució.

La España de 1889. Era eixa "pobra España" del comentari básic per a filòsofos y filosofastros; per a sabios y sabihondos; per a lletrats y erudits a la violeta; per a il·luminats per un alt ideal de la política y redentors d'escaleta, que traten en idéntica familiaritat a Thiers que al serol y al tirapeu. La "pobra España" clàssica que naixqué en 1873, creuà anguniosa el trencat colonial y encara porta als lloms el lastre dels seus infortunis.

"Pobra España" fon el títol d'una falla famosa. Os plantà en 1889, en el carrer de Maldonado, y representaba un barco que corre a estrellarse, tripulat per els principals y funestissims polítics de la Restauració, que

DIÁLECS

—Yo no sé qu' es lo que tinc que a vegaes ni me veig, y pegue així com un brinc y em sol entrar un mareig... ¿Qué será asó, Josefina?
—¿Aixó? Res; debilitat.
—Mira, prente cocaína y en un punt ya t'has curat.

—¡Pillo! ¡Granuja! ¡Traidor! En después que m'ha engañat prometeme un fals amor, m'abandona en este estat!!
Ara, asoles y fadrina en el mon, ¿qué es lo que fas?
—Mira, prente cocaína y olvidaro lograrás.

—Yo no sé lo que me pasa que no tinc humor de res; me canse d'estar en casa, y fora me canse més. Y este mal que me domina, fa que ho vecha tot molt negre...
—Mira, prente cocaína y ho vorás tot més alegre.

—¿Creurás qu'estic aburrida?
Com no treballe, ni res, estic pasant una vida monótona per demés.

No em cuide ¡ni de la cuina! y asó, creuo, es aburrirte...
—Mira, prente cocaína y lograrás divertirte.

—Pero, qué es la cocaína que l'aplica a tots els mals?
—La cosa mes bona y fina que han inventat els mortals.
—Pues, perdone que li diga que no trobe la rahó...
—Y es que a mi em convé que

(siga.)
—¿Per qué?
—¡Perque la venc yo!

—Chica, ¿en tens un pesiguet?
—¡Calla, dona! Aixó voldria. Per tindren un sòls granet micha vida donaria.
—Lo qu'es sert y veritat, qu'el visí que ham atquirít el tenim tan arrailat que pel mig mos ha partit.
—¡Micha vida per un grá!
—¿Micha vida? ¡El cór em bota! ¡Micha dius!... ¡Si crec que ya la tenim perduda tota!

Del llibret de falla dels carrers de Unió Ferroviaria y Puerto Rico. Añ 1927.

foren ensendrats en efígie, entre l'estallit del goig de la chen del poble, que enronquía de pasió, vitorechaba a les flames purificadoras y fea que els acordes de *La Marsellesa* tallaren l'espai, vibrants y demolidors.

En 1890, la falla del carrer de Pascual y Genís fon també molt soná. Valensia vivia en un instant de *donjuanismo* desbordat. Una legió de señorets que sabia posar els blasóns y el diner a tó en els máxims extravios amatoris, brillaba en tots els àmbits galants: en els salóns de pró, en les seues festes versallesques, y en els antros saturats de vinarra y de notes de chotis canalla. Aquells homens sabien oír ópera enfundats en el frac impecable y aiximateix enfrascarse després en dones chulones y exsesos de "cante jondo". El café flamenco *La Peña* y els bordells del barrio de Pixcadors, les aguardaben cada amaneixer, després d'haber assistit a una velá próser del Prinsipal. Els cocheros, els chalans y les aques de ñervi, eren unes figures relevants de la estampá d'esta Valensia bullanguera. Tiples d'ópera de selebritat mundial, sulpantes de Tomba; volantneres d'Alegria y ballarines de entaulat peneril, eren abordaes per els billets y el desparpall d'aquella chica mundana y simpática.

Solia reunir-se la hermandat en el resièn inaugurat *Lión d'Or*, que evocaba les gracias galanes del París fastuós y tentador. Allí, a altes hores de la nit, en les belles artistes y els toreros en boga, corria a raudals el champagne. Alguna vegá, en els moments més culminants d'una borrachera, ardía un billet de "a mil" per a buscar una miserable peseta caiguda del monedero d'una dama...

Un dels homens més notables d'aquell temps ho fon un liliputiense, mort fá uns cinc o sis anys en Alacant, que li dién Artemio Pérez Bueno. No alsaba molt més d'un metro y per asó en gran manera, per la seua gracia, per la seua vivasitat y hasda per el seu temperament—perque Artemio era tot un home a pesar de la seua ínfima estatura—, es feu simpátic a tots: homens y dones.

En este ambient se plantá la falla memorable de Pascual y Genís. Fon obra dels valents del barrio de Pixcadors, que volgueren ridiculisar als señorets conquistaors.

Es titulaba "El sigle que ve", y era una bailarina, la Bella Luz, que privaba entonses a la que obsequiaben varios liliputienses.

No es feu esperar el resultat. Els aludits, després d'una asamblea previa selebrá en *La Peña*, irrumpiren en el carrer de Pascual y Genís, y a viva forza arrancaren els ninots de la falla insultant, no sense haber lliurat abans una descomunal contienda en els *pinchos* de Pixcadors, carregaren en els ninots falleros y, a guisa de trofeos victoriosos, els conduiren al *Fum Club*, aón foren depositats.

Aquell acte d'audasia, realisat per els señorets, obrigué una fonda brecha en els prestichis heroics dels valents professionals de la siutat.

En 1893 s'introduí la novetat d'estar plantaes les falles dos dies, y foren cremaes la mateixa nit de San Chusep, y no la vespra, com ocurría abans.

El primer premi de 1895 fon adchudicat a la falla de la plasa de la Pilota, de la que també es guarda un viu recuerdo.

Era de carácter monumental, y apareixia, entre alegories del comer, la industria y l'agricultura, el peix reig, com apoteosis del bon alcalde valensiá don Joaquín Reig, per les grans reformes urbanes que dugué a cap.

Y ve una de les més famoses falles que s'han conegut. ¡La de la Margot! ¿Qui pot olvidarla? Ocurrí en 1912.

Adela Margot había alcansat en el Salón Nove-

dades una notorietat abracadabrante. El monólex de Pere Chirivella, els seus cuplets y, en particular, aquell castrófic *Ven y ven*, interpretat per la guapa y opulenta artista, eren tan del domini municipal y espés com les propies montañetes d'Elío. De totes bandes de la provincia y de la siutat, es formaben coles interminables front a la taquilla de Noveidades, en solisitut anhelosa de la consabuda tarcha per a presensiar l'espectácul. Més d'un bon páter, vestint el trache seglar y oculta la coroneta per una gorra, volía apresiar de prop les funestes cautivitats d'aquella Margot que tanta algarabía alsaba entre els seus feligresos. Tres o quatre agüelos, molt coneguts en Valensia, y entre tots un popular industrial de sabrosa y dolsona mercansia, no faltaben may en la primera fila de butaques del teatret democrátic y acullidor.

Aquell episodi fon aprofitat per els falleros

SAN CHUSEP-BUÑOLS

Valensia es un poble llépol, y desd' el día Cap d' añ en sons torrons y pastisos, a les coques de Nadal, tenim una de farragos difísils d'enumerar.

En cada tiempo lo sugo, además de lo esmendat, están els buñols, les llesques, la clásica bescuitá, l' alegre mona de Pascua, els bons panets de totsants y un grapat de coses més que si anara así a posar no tindria prou en tot el paper de quince mans.

Els sucres y els pastisers en Valensia rics se fan y encá no tenim notisia de ningú que hacha quebrat.

Después d' ells, els boticaris, pues éstos, pa despachar les porques qu' en estos dies consumix la humanitat redoblen la dependensia ya qu' ells no tenen prou mans.

Del llibret de falla dels carrers San Visent-Padilla, añ 1922.

de la plasa de Collado, y en el carafalet, es reproduí, en absoluta fidelitat, el essenari de Novedades: la Margot, els músics y els agüelancos de primera fila, totes les figures tan admirablement eixecutades y d'un paregut tan exacte, que doná ocasió que aquells consecuentes admiradors de l'artista, armaren, al vórellos, el gran alborot, per descobrir la clau de les diaries escapatories nocturnes dels agüellos.

—Agüellos verts, deshonorats!— els chilla-ben les seues dones.

En vista del mal carís que prengué l'asunt, hagué d'intervindre l'autoritat per a que foren decapitats els agüellos de la falla per a lliurarlos aixina de la burla pública. Desde entonses, ya no hagué pau ni repós en les llars dels protagonistes d'aquell susés memorable. Per sèrt, que també es re-chistrá un fet peculiar de la festa y de la terra.

L'auténtica Adela Margot es presentá en la plasa de Collado per a presensiar la seua falla. El públic, que advertí a l'artista, la feu obchecte d'una ovasió estrepitosa, y tots els allí congregats, instintivament, improvisaren un compacte orfeo en la joconda tonadeta:

*Ven y ven y ven,
vente, chiquilla, conmigo,
no será para quererte,
¡mi vida!
¡ya sabes pa lo que digo!*

Y mentres la gatsara anaba en augment, s'acresentaba la tragedia y la desesperació en les llars dels desgrasiats agüellos verts...

De 1885 a 1929

En 1885 no hagué falles. Diuen els perió-

dics d'aquella época que *esta antigua y popular costumbre caía al golpe de los arbitrios municipales*. En 1886 es montaren 27 falles; en 1887, 12; en 1888, 20; en 1889, 10; en 1890, 18; en 1891, 12; en 1892, 14; en 1893, 21; en 1894, 16; en 1895, 14; en 1896, no hagueren falles, per trobarse Valensia en estat de guerra, a consecuensia dels susesos que s'orichinaren front a la plasa de Bous, y dels quals resultá ferit de gravetat un cabo de la Guardia sivil. A Blasco Ibáñez le condenó a dos anys de presó un consell de guerra, y també per aquells dies es re-chistrá en Valensia un acon-teiximent politic-lliterari al estrenarse en el Prinsipal *Doña Perfecta*, en asistencia del seu autor don Benito Pérez Galdós, que fon obchecte de efusius homenaches per part dels elements republicans de Valensia y la seua provinsia. De 1887 a 1920 hagué un promedi de 15 a 20 falles per añ. En 1921, 29; en 1922, 37; en 1923, 42; en 1924, 45; en 1925, 50; en 1926, 52; en 1927, 57; en 1928, 70, y en 1929, ¡101!

Considerasió final

Ya s'ha tirat la festa damunt, señores. Entre pasacalles, despertaes, tronaors y petardos mos disponem a pasar els dies de clar en clar y les nits de turbio en turbio. Perque, ¿qui resistix a la amable tentasió de algùn que atre buñolet, ofegat en aiguar-dent, per a posarse a tó en l'estrépit de les traques y els cuets?

¡Animo, pues, y siga lo que el beneit Sen Chusep vullga! ¡Y lo que disponen els falle-ros, que son els amos de Valensia durant estos dies!

ENRIQUE MALBOYSSON

Quintilla

Pera casarse, buscá una casa, en molt d'agobio Pepica, y no la encontrá. Ara la busca el seu novio. (Me crec que no es casará.)

Cansó

Pera que sapies, chiqueta, el voler que te tinc yo, que he plantat así la falla pa que ixqueres al balcó.

Sempre igual

A la Glorieta em portava sent chiquet, una niñera... Hui, machor... ¡encara em porta un atra per la Glorieta!

L' amor

En el amor, no m'extraña vore el fi, en un casament... ¡No sempre es l'hóme qui engaña!

No hu penseu...

Yo no seguixc la charrá, li digué al seu novio, Inés. Si et vols casar, pensau, ves... (Y per lo vist, hu pensá perque ya no el veren més.)

Una maldisió

¡El home, que no se casa, debía pasar la vida que una solterona, pasa!...

Epigrama

Un señor que 'n castellá parla, per ser distinguit, un matinet, a la criá li digué qu'alsara el llit. Y veent llauraors, li día el vanitós en pachorra: —¡Alsa la cama, María pa que 's refresque la borra!

Itusió

¡En cuant la veig, me marche!...

(Es l'ama d'uns caballets ahón un día, tirí el feche...)

Chispa

Es el coche, la manía de Pascualo, y quin mistéri... pera anar al sementeri... no vol coche, vol tranvía.

En una Agencia

—Vulle una dóna templá, que siga rica, además, bóna, casta y ben parlá... —Lo que diu, no hu trovará: ¡si la volguéra al revés!...

Final

Si no et causa admirasió este llibret, una escusa, ves y disliu a la musa, que no tinc la culpa yo. Del llibret de falla del carrer de les Avellanes. Añ 1922.

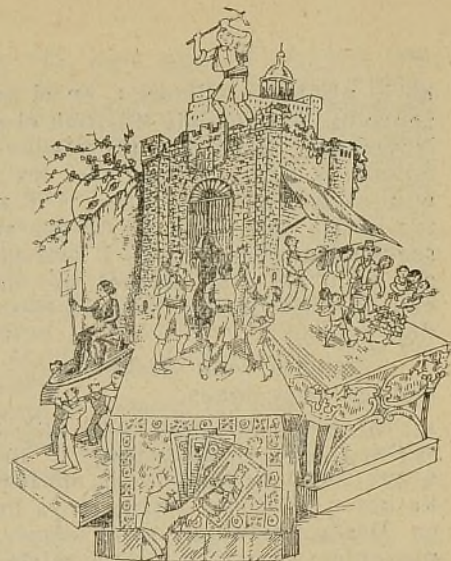
DR. SERRANO-SEVILLA

Fa referència a les distintes manifestacions del vi, segons en quin festival se bega. — Autor: Ismael Galls.

BAIX

El desnudisme en contrast en les modes, o la ruina de les modistes. — Autor: Abelardo Guillot.

SAGUNTO-RUAYA

Trata del traslado del penal de San Miguel de los Reyes, en distintos essenes dels carrers del emplasament de la falla. — Autor: Carmelo Roda.

Désima

Quell que vullga casarse
tindre dona bonica
a buscarla se dedica
mi te qu' aconsellar-se.
r así deu pasecharse,
rar a tots els balcóns
lemanar relasfóns
la primera que vecha.
i vorá morir d' envecha
demés bobalicóns!

Cobles

Madrid pera les verbenes
Barcelona pa sardanes
y València per a festes,
alegría, trons y falles.

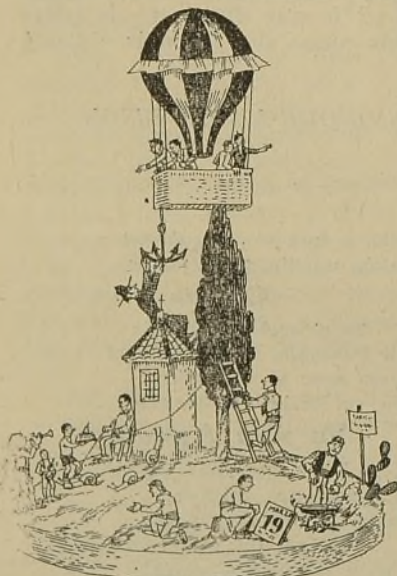
Un valensiá se moría
y de pronte 's posá dret
al oír que un chiquet día:
—¡Un chavo val el llibret!

Quintilla

La falla d' este carrer
vol ruido, festa, traca,
dones, buñols y llorer,
y entre totes se destaca
perqu' es llum, vida y plaher.

Piropo

Si te tiren un piropo
toca avant y tanca el pico,
pero si te dihen: —¡Mona!
chirat y contesta: —¡Mico!
Del llibret de falla de la plasa
de Mosèn Sorell. Añ 1930.

PLASA DE SAN GIL
La Comisió de Falla y l' artis-
fallero, que fuchen en un globo,
vista del fracàs económic y la
cultat de fer una bona falla. —
Autor: Enrique Vidal Moreno.

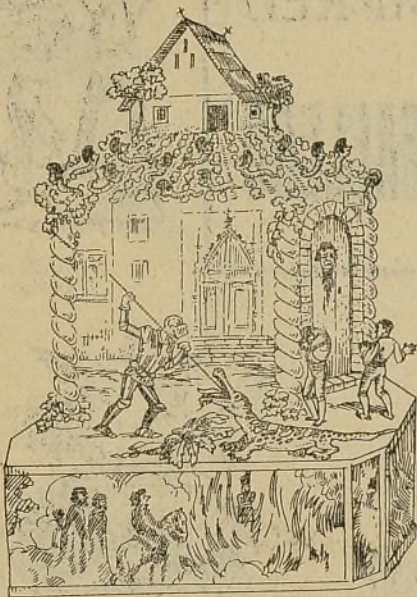
PLASA DE MANUEL CRU

Aludix a sertes essenes que se
observen en les plaches elegants y
cursis, o tot per un fals amor. —
Autor: Hurtado y Villasalero.

HERNAN CORTES-CIRILO
AMOROS

Ridiculisa al Comité Sentral
Fallero, en les seues chestions en
cheneral pro festa de la falla —Au-
tor: José Pérez.

MURILLO-PALOMAR

“Lo que no tornará”. — Se referix a la actualitat política. — Autor: Carmelo Castellano.

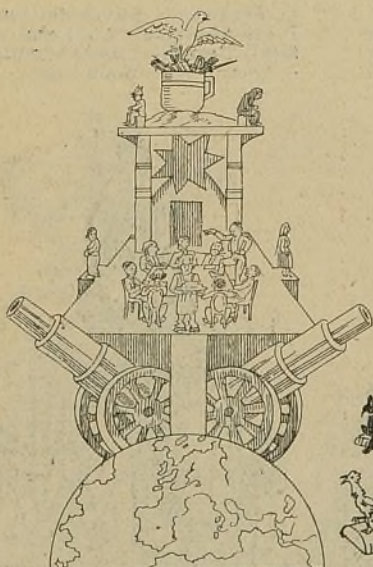
J. VILLARRASA-REIXES

Trata de la festa de San Donís a través de les distintes époques de l'amor. — Autor: Jesús Alvarez.

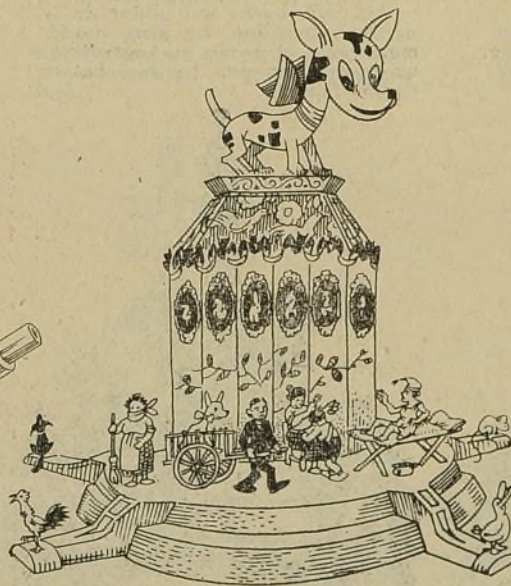
CONDE ALTEA-MESTRE GOZALBO

El amor vist desde Adán y Eva hasda nostra época: amor salvaje, romántic, apache, etc.—Autor: Silvestre y Escribá.

C. AMOROS-C. SALVATIERRA

En les conferensies del desarme ¡hiá que vore el llo que armen! — Autor: Modesto y Cano.

F. SEMPRES-DOCTOR SUNSI

Una pregunta a la Societat Protectora d'Animals: ¿Qui protechix als homens?—Autor: José Más.

JESUS-BUEN ORDEN

Trata del choc de l' amor, el més perillós dels choes. — Autor: Carmelo Castellano.

(Grupo primer)
Aludix a les clàssiques besqui-
taes, en les distintes festes, que van
desapareixent poc a poc.—Autor:
Carlos Cortina.

COMPREU EL FALLERO

(Grupo según)
El reparto dels besquiets.—Autor
Carlos Cortina.

COMPREU EL FALLERO

(Grupo tercer)
La banda que amenisa l' acte.
—Autor: Carlos Cortina.

CUBA-DENIA

Fantasia de un viache del tío
Pep a la China: essenes de amor
y opi. — Autor: José Maria Pastor.

MARIANO BENLLIURE (PL.)
Un homenache a l' autor de la
paella valensiana. Un gran monu-
ment compost de tots els ingredients
que entren en una paella.—Autor:
Carlos Cortina.

NAU-BONAIRE

El amor a través del temps. En
l' actualitat, la vampiresa o "mujer
fatal" tirantli el llas al "pollo pera".
—Autor: José Roda.

MOSEN SORELL

Fa referencia als "pucherasos"
de que se valen serts politics en
defensa de la seua causa. — Autor:
Adolfo Ariño.

RODRIGO BOTET

Les coses que haurá vist el pro-
fesor Picart en la seua assensió en
la estatoesfera. — Autor: Fernando
Roda.

ENCARNASIO (PL.)

Aludix al amor y al divors.—
Autors: Adolfo y Ariño.
ria Martínez.

LUIS MOROTE-MATEMATICO
MARZAL

Trata del desnudisme, o la tor-
ná als tems d' Adán y Eva. —
Autor: Fernando Roda.

MENDEZ NUSEZ (XATIVA)
Critica el vell problema de les
aigues, y un inglés oferix un mo-
nument a l' alcalde que fasa les
reformes.—Autor: José Maria Pas-
tor.

PLASA DEL ANCHEL

Aludix a la crisi del teatre va-
lensia y sierre del Alkazar. — Au-
tor: La Comisió.

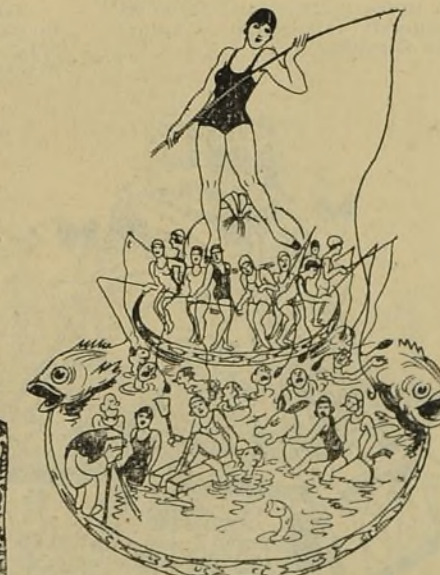
SANTA CREU (PL.)

El peix gros es mencha al me-
nut; per aixó Valencia no vorá
may el directe y atres millors.—
Autor: Del Mont y Aranc.

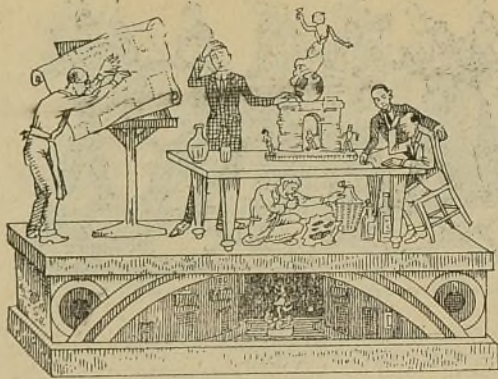
CADIZ-VIVONS

El timo del mercat de Rusafa,
que consistia en donar duros a dos
quisets. — Autor: Joaquín Pérez
Arroyo.

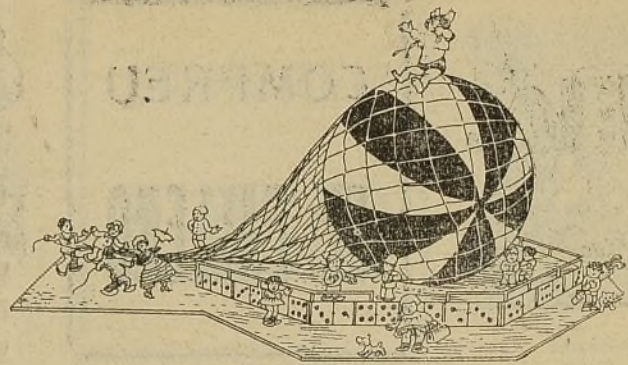
MARCAT NOU (GRAU)

Essena en la placha. ¡A vore si
es pot pixcar un bon novio! ¿Qui
o qué és lo que pica?—Autor: Re-
gino Más.

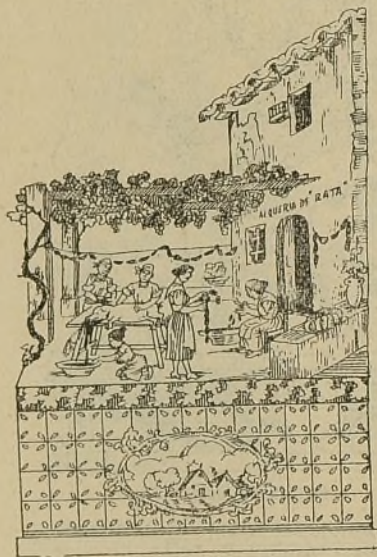
GERMANIES-UNIO FERROVIARIA

Els apuros de la comisió de falla per a plantar el carafalet, pues tots la volen tindre davant de sa casa. — Autor: José Pérez.

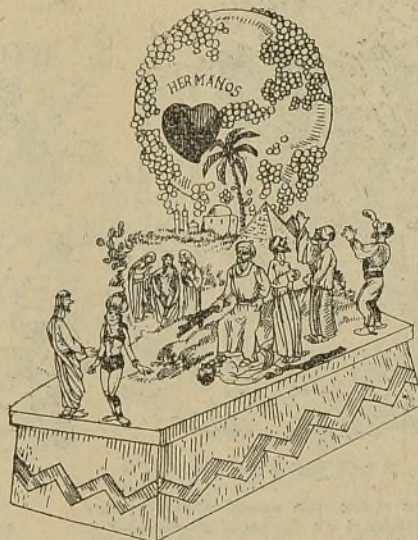
SORNI-C. DE SALVATIERRA

Se referix al choc que, al ser prohibit, es la ruina de San Sebastián y Santander mentres que favorix a Montecarlo. — Autor: Tadeo Villalba.

PERIODISTE AZZATI-SAN VISENT

La típica matansa-del serdo en una alqueria valensiana. — Autor: Adolfo Compañ.

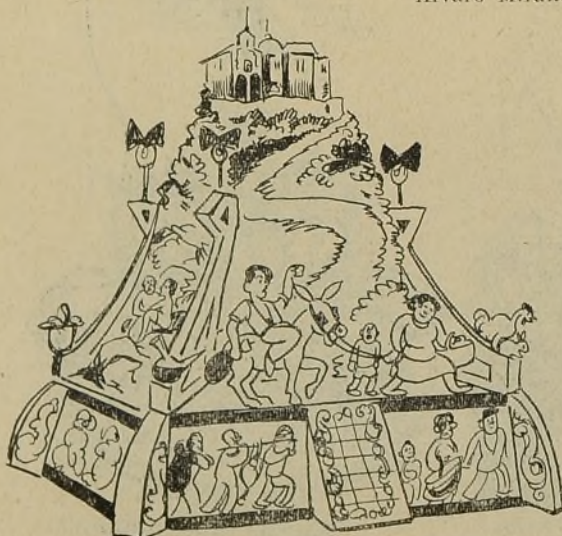
14 ABRIL-MTRE. GOSALBO BURRIANA

Trata de lo que es un repàs de la vida en els seus tres temps del pasat, present y futuro. — Autor: Alvaro Miralles.

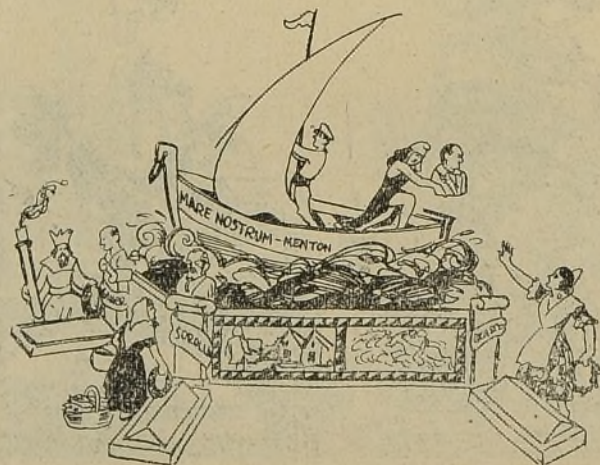
GUILLEM SOROLLA

La reforma de Valensia y la preparació per a l'Estatut.—Autor: Barón.

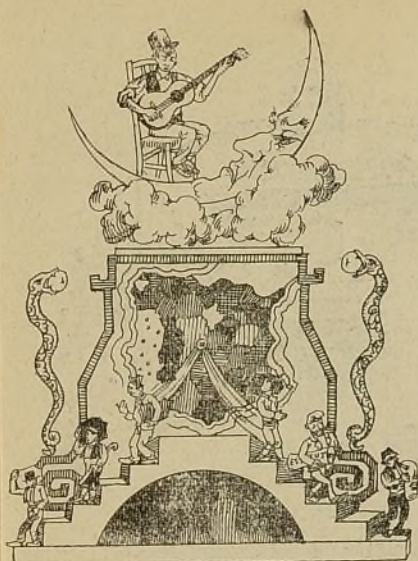
PELAYO

Un pal al mal servisi dels trens electricis, en els dies clàssics de "l'anà a Llíria".—Autor: José Más.

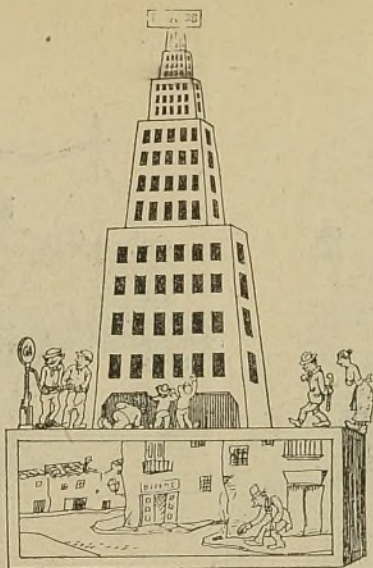
CERVANTES-PADRE JOFRE

Valensia desicha vore pronte un monument dedicat a Plasco Ibáñez. Autor: Chermans García.

MALDONADO

Valencia, alegre y confiá, toca el violó mentres la partix un rayo.
—Autor: Barón.

JULIO ANTONIO-ESTRELLA

Els monopolios son la causa de la carensia de les materies monopolisaeas. — Autor: La Comisió.

MALDONADO-VINATEA

Aludix a les coses derrocaes o solventaes per Azaña desde que está en el poder. — Autor: José Ma-

(Grupo primer)

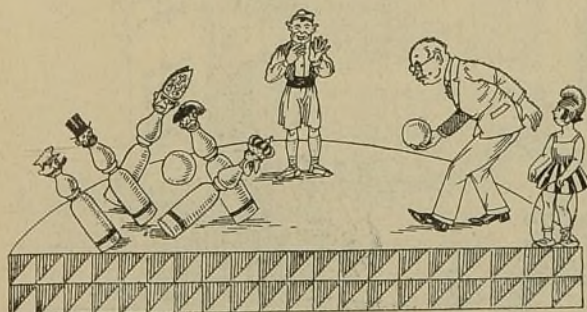
Un sirco, el de la farsa, convertit en "Museu de Folklore valencia". Aquí se ven cosas grandes y chicas... y chicas... y señor... — Autor: Luis Dubón.

PLAZA DEL MERCADO

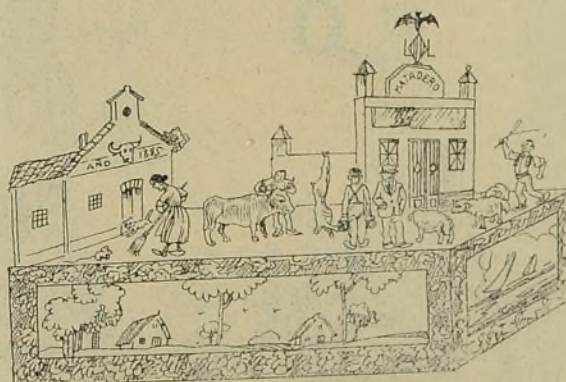
(Grupo según)

Eixe és el mico que Valencia a emportarse en el Museu ya famós. — Autor: Luis Dubón.

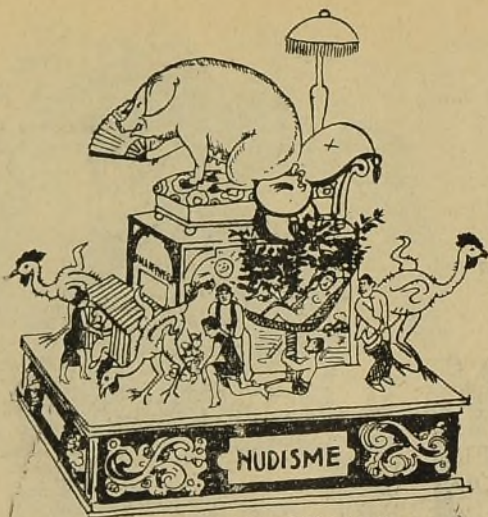
ALCUDIA DE CARLET

Tracta de les reformes fetes per Azaña en defensa de la República. — Autor: Chermans García.

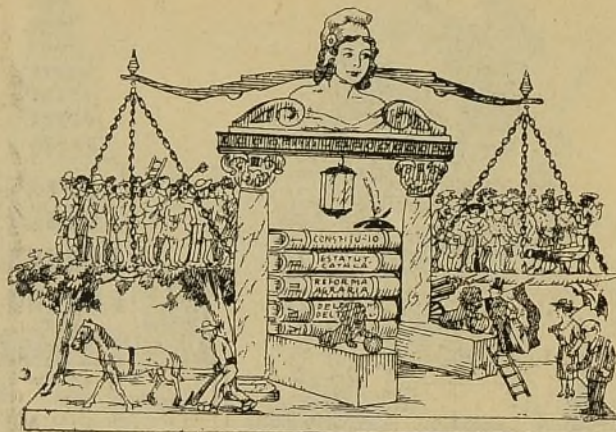
SERVANTES (CONTINUASIO) BURCHASOT

Aludix al mataero cheneral que pareix que no s' acabe may de construir. — Autor: Francisco Mániz.

PLAZA COLLADO

Desnudisme, amor y vaselina. Elles pelant als "pollos" la burgesia alimentant a les porques... y qui en vullga més que pare el cabàs.—Autor: Francisco Coret.

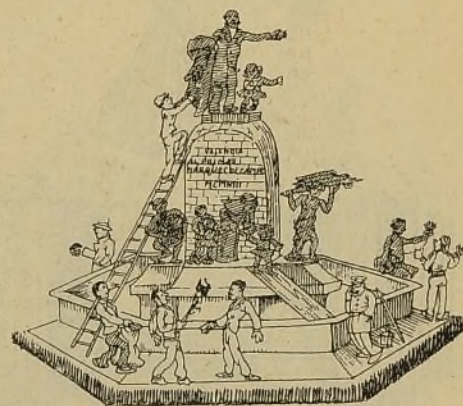
STA. TERESA-MORO ZEIT

Fa referència a la expulsió dels chesuites.—Autor: José María Martínez.

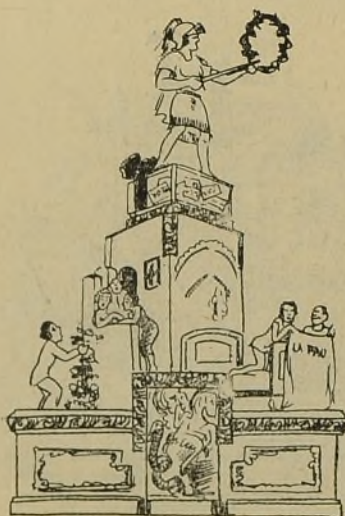
MTRE. AGUILAR-M. PERELLO

Trata del timo que en el Mercat de Rusafa feia un individu que regalava duros a tres quinssets. — Autor: Salvador Castillejos.

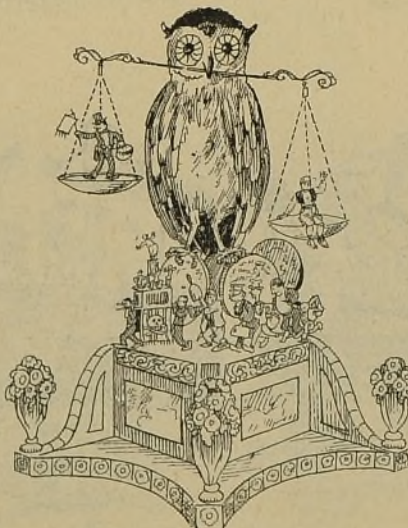
CORONA-BENEFISENSIA

Els atracadors han arribat hasda a furtarli el gabán a la estatua del marquès de Campo.—Autor: Daniel Guillot.

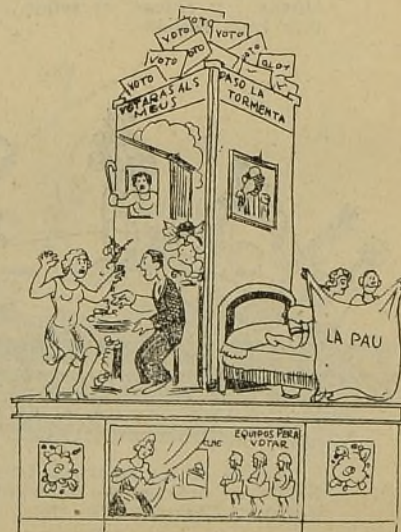
BURJASOT (POBLE)

¡Bóna es posará la casa el día que voten les dones!—Autor: Alvaro Miralles.

CUBA-PUERTO RICO

Azaña li amosta a eixa senyora lo que ha fet per la República desde el poder. — Autor: Chermans García.

BORRULL-DOCTOR MONSERRAT

Les riñes matrimonials baix del llansol s' acaben.—Autor: Alvaro Miralles.

BLANQUERIES

Aludix al feminisme dels homes y al masculinisme de les dones.—Autor: Pascual Llop.

G. PRIM-F. SEMPERE

Les dones pensant solament en elles, abandonen als homens. Haurà que agafar un gayato. ¿Así quí mana?—Autor: Regino Más.

UNIO FERROVIARIA
PUERTO RICO

Molt demanar reformes els valensiàns, pero... totes anirán fentse a pas de tortuga. — Autor: Alfredo Collado.

A tots els vehíns

Al vindre la matiná
amolieu la carcallá.
En santa pau y alegría
paséu felisos el día.

No mireu les aguiletes
y vingau per banderetes.

Apogineu el chavet
y compreu tots el llibret.

No poseu, per mil raóns,
dónes lleches als balcóns.

De nit, en la serenata,
balleu a cada tocata.

Parleu de la comisió
y no li doneu perdó.

Si algo teniu que cremar,
mos ho podeu regalar.

El que no estiga content
que mos pegue de calent.

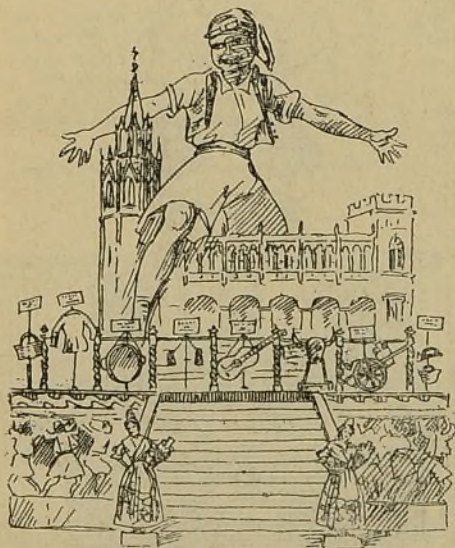
Si la falla vos agrá
peguémos una palmá.

Del llibret de falla dels carrers
de Dalt y Baix. Añ. 1924.

Acomodo

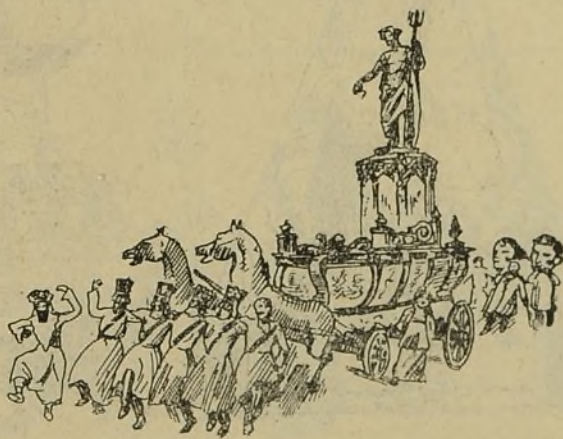
El que siga fadrí encara
Y novia hui vullga fer,
Que s' en vinga a este carrer
Que no hiá una chica rara.
Molt alta porten la cara
Y per res del mon les corres;
Diso a tots, no ten aforres,
Que sempre fama han tengut,
En bellea y en virtud,
Les partides de les Torres.

Del llibret de falla del carrer
de Maldonado, añ 1890.

(Grupo primer)

Así tenim tot lo que s'ha dut
al folklore valensiá: els calsetins
d'Ull de Bou; la toca de Tita la
Carabasera; la guitarra de Gayarre;
la chaqueta de don Pepito Villa-
longa, etc., etc.

(Grupo según)

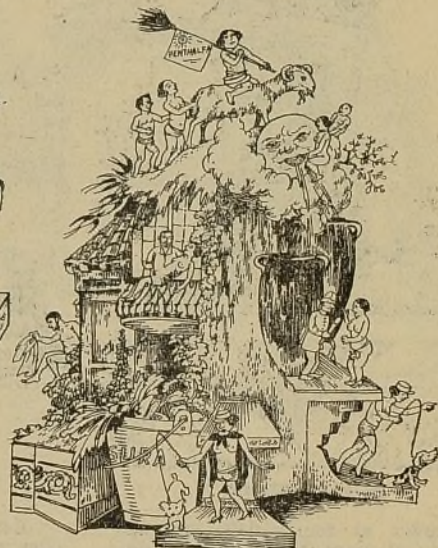
La Roca Diablera que ba al Mu-
seu del folklore duguent a d'al-
gúns conxechals del moment y al
Director del famos Museu. — Ar-
tiste: Regino Más.

GRACIA-GRABADOR SELMA
Aludix a la orde de tancar els bars del "barrio chino" al ferse de nit; la desesperació del barrio y la tranquil·litat del sereno y vichilanasia. — Autor: Barón.

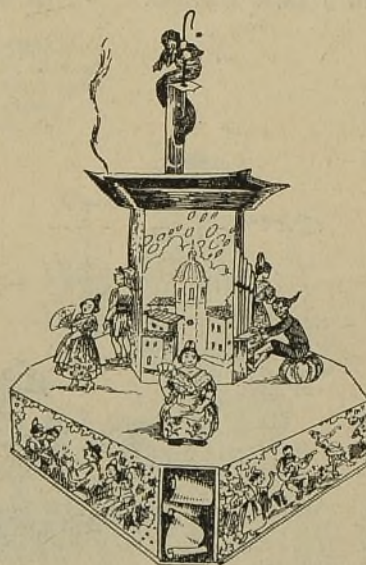
SERRANO FLORES-ALGIROS
La fruta en que ensomien moltes chiques.—Autor: Alfredo Collado.

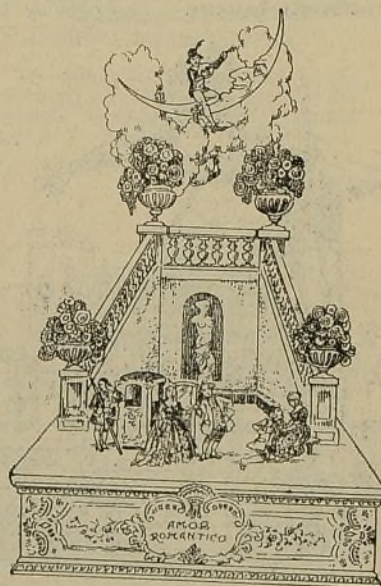
LAURIA-PASCUAL Y GENIS
Diferents aspectes de la vida siutadana: Dèsnudisme; llunes de mel; la cuestió del fem, etc., etc.—Autor: Carmelo Roda.

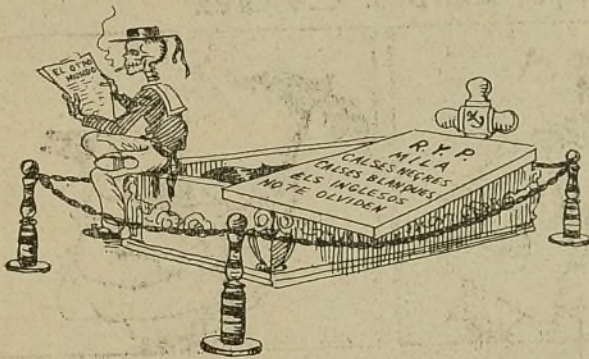
CONDE ALTEA-ALMIRANTE
CÁDARSO
Trata de les fatigues del señor Azaña per a poder desarrollar la sua política, en oposició als demés partits polítics.—Autor: Hurtado y Villasalero.

JORDANA-BURJASOT
Representa els populars tipos de "La Comare de Foyos" "La delicà de Gandia" "La bacona d'Artana", "L'orgue de Sollana", etc.—Autor: Carmelo Castellano.

FRESQUET Y ADYASENS
Essnes d' amor ocurrids en un mateix punt, pero baix diferent aspecte, segons les èpoques. — Autor: Hurtado y Villasalero.

(grupo primer)

Milá en la tomba, s'entera de l'asaña del helga Dr. Piccard.

(grupo segón)

Milá resusita y li chafa la ralla al Dr. Piccard.

Cuartetes

"EL FALLERO" es el Non-Plus de les revistes falleres, el que dū millors dibuixos y les falles més completes.

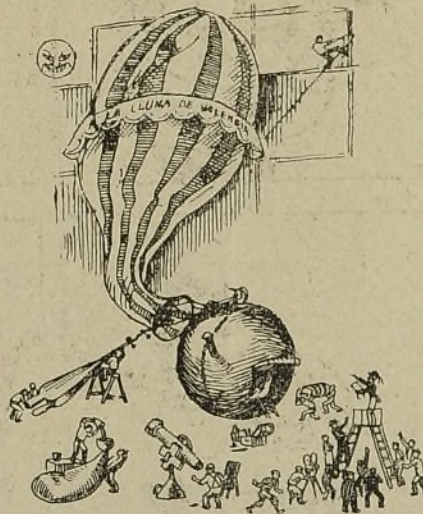
Si vas a vòre les falles pren este consell, chiqueta: Dels nanos que se menechen, no et fies chens ni miqueta.

Les chiques, seguint la moda que ha vingut de no sé aón, pareix que duguen les calses o els calsetins al garró.

Tres coses hian en València qu' en cap poble les vorás: el Nano d' En Lop, les falles y el Pardal de San Chuán.

Se casaren Pepe y Tona, y, sobre no tindre un chavo mira si serán falleros que tots els anys fan un nano.

Del llibret de falla dels carrers Chordana-Burchasot. Añ. 1930.

(grupo terser)

Milá es prepara per a muntar a la lluna.

Epigrama

—¿Saps qu' he vist a Pepe El (Chulo) en mig del carrer chitat? ¡Portaba mal cacherulo!... —¡Pobre chic! Ya l' ha empinat.

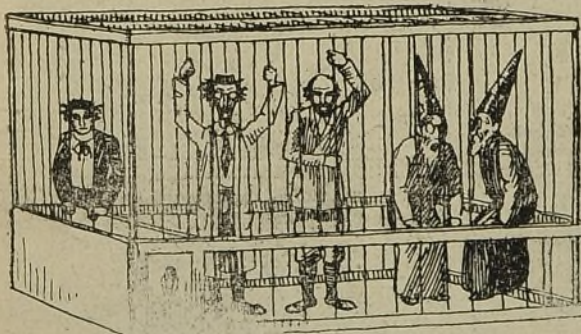
Consell

Si algún chicót va en bón fi, guapo u lleig li dius que sí; que la que molt vól triar en molts puestos va a mirar y en res se quedá per fi.

Atvertensia

Fa dies que se comprá una niñera el llibret y l' ixqueren quatre novios (un agüelo ric, entr' ells). L' ixqué 'l loto, dos pollastres, hereda prou d' un parent, y en la casa l' assendiren a la chica a ama de llet.

Del llibret de falla del carrer de Santa Teresa. Añ. 1918.

(grupo cuart)

Els sabios del mon sanser es tornen locos per l'hasaña de Piccard y hiá que engabiarlos.

(grupo quint)

En vista del ruido que ha armat Piccard, l' Achuntament de València, recordant al famós Milá, el nomena fill predijecte de la siutat. Moment de durli el títul. — Autors: Canet y Raga.

¡OH, LOS ELEMENTOS!
(Tiempo humorístico), por MENDEZ ALVAREZ

